

Opvs Theologicvm

In Tres Tomos Distribvtvm, In quo praecipua totius Theologiae capita accurate pertractantur ... Adiecto ad finem Tertij Tomi Indice rerum notabilium

Qui totam primam partem D. Thomæ, ac multa alia continet, quorum Indicem sequens pagina dabit

Mauro, Silvestro

Romae, 1687

Q. 164. Vtrum in Angelis sit cognitio matutina, & vespertina, quæ realiter distinguantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84111](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84111)

scunt intuitiue, & euidenter, sed solum in-
euidenter, & coniecturaliter, possunt falli, &
errare: sed supernaturalia, quæ pendent à sola
voluntate Dei, non cognoscunt intuitiue, &
euidenter: ac similiter secreta cordium, & quid
facturum sit liberum arbitrium, non cogno-
scunt euidenter, sed solum coniecturaliter:
ergo. Dæmon igitur potuit errare, & videns
Christum post ieiunium esurire, potuit iudi-
care illum non esse Deum, & sic decipi. Vi-
dens Lazarum mortuum potuit errare, existi-
mando illum non resurrecturum. Ex propor-
tionali ratione potest errare circa secreta cor-
dium, & circa futura contingentia pendentia
à libero arbitrio creato.

5. Tertia conclusio est: angeli boni, ac
beati, neque possunt errare circa supernatura-
lia, neque circa secreta cordium, & circa ea,
de quibus non habent certitudinem, neque
euidenciam, sed solum possunt circa ea habere
ignorantiam puræ negationis, non autem igno-
rantiam prauæ dispositionis, hoc est erroris.

Probat: nam dedecet beatum, vt expo-
nat se periculo erroris: sed si indicarent abso-
lutè de his, quæ non cognoscunt certò, neque
euidenter, se exponerent periculo erroris: an-
geli autem beati, cum sint impeccabiles, non
possunt facere id, quod dedecet statum beati-
tudinis: ergo de ijs, quæ non cognoscunt eui-
denter, non iudicant absolutè, sed sub aliqua
conditione auferente periculum erroris, vel
solum iudicant de probabilitate rei, de qua ha-
bent euidentiam. E. G. Angelus videns La-
zarum mortuum, non indicabat absolutè il-
lum non resurrecturum, sed solum sub con-
ditione, quod Deus nollet facere miraculum,
& sic non errauit. Dum habet indicia de se-
cretis cordium, ac de eo, quod est facturum
liberum arbitrium, iudicat solum de probabi-
litate fundata in talibus indiis, de qua proba-
bilitate habet euidentiam, non autem de ipso
secreto in euidentia, neque de libero euentu.
Hinc sequitur, quod angeli beati possant qui-
dem circa aliqua habere nescientiam, siue igno-
rantiam negationis, non autem ignorantiam
erroris, ac prauæ dispositionis. Rursus angeli
tun boni, tum mali circa naturalia, exceptis
secreta cordium, & ijs, quæ pendent à libero
arbitrio, neque habent ignorantiam puræ ne-
gationis. In hoc sensu intelligendus est San-
ctus Dionys. cap. 6. de Ecclesiast. Hierarchia
dicens, in angelis posse dari nescientiam.

6. Quarta conclusio est: dæmones, siue
angeli mali, dum errant, errant per accidens.

Probat: nam error, qui accidit intellectui
ex perueritate voluntatis temerè exponens
intellectum periculo errandi, est per accidens:
sed dæmones eatenus errant, quatenus temerè
exponunt se periculo errandi, dum non solum
iudicant de probabilitate, quam cognoscunt
euidenter, sed de ipsa re, ac non solum condi-
tionatè, sed absolutè: ergo: Probat: minor:
nam dedecet intellectum perfectum, qualis est
angelicus, & qui omnia naturalia cognoscit

euidenter, vt circa supernaturalia, circa secreta
cordium, & circa ea, quæ dependent à libero
arbitrio, se exponat periculo errandi.

7. Inferitur primò, quod angeli in pura
natura non possent errare, nisi per accidens,
exponendo se temerè periculo erroris, ac pec-
cando. In statu tamen naturalis beatitudinis
fortasse non possent se huic periculo exponere,
ac proinde neque per accidens possent errare.

8. Inferitur secundò, in quo sensu Dionys.
cap. 4. de diuinis nominibus dicat, quod in
dæmonibus est phantasia proterua. Proterui-
tas enim dæmonum consistit in hoc, quod non
subdunt se diuinæ sapientiæ, ac non iudicant
de rebus, de quibus non habent euidentiam,
secundum modum à diuina sapientia ijs præ-
scriptum: ideoque idem Dion. eodem lib. cap.
7. dicit, dæmones excidisse à veritate sapien-
tiæ, & habere rationem deprauatam.

9. Ad 1. Aristoteles dicens, quod intelle-
ctus semper est verus, nomine intellectus in-
telligit cognitionem, qua intelligitur res, prout
est in se, & in eodem sensu Augustinus dicit,
quod non intelligitur, nisi verum. Falsum
enim propriè non intelligimus, sed opinamur.

Ad 2. Aristoteles dum dicit veritatem, &
falsitatem inueniri solum in compositione, &
diuisione, loquitur de intellectu humano, qui
regulariter non iudicat, nisi componendo, &
diuidendo. At verò intellectus angelicus, qui
iudicat sine compositione, ac diuisione, sicut
per tale iudicium potest verum dicere, sic cum
iudicat de obiectis, de quibus non habet eui-
denciam, potest dicere falsum, ac proinde falli,
& errare.

QVÆSTIO CLXIV.

*Vtrum in Angelis sit cognitio matutina, &
vespertina, quæ realiter di-
stinguantur?*

S. Th. qu. 58. art. 6. & 7.

1. **V**idetur in angelis non esse ponenda co-
gnitio matutina, & vespertina. Eatenus
enim Augustinus lib. 4. de Gen. ad litteram,
cap. 22. & 31. & lib. 11. de Ciu. Dei, cap. 7. po-
nit in angelis cognitionem matutinam, & ve-
spertinam, quatenus putat nomine sex dierum,
quibus initio Genes. Deus dicitur fecisse cun-
cta, non intelligi dies naturales, qui Solis cir-
cuitu peraguntur, sed cognitionem angelicam
de sex rerum creaturarum generibus, in qua co-
gnitione consideretur mane, hoc est cognitio
matutina, & vespèr, hoc est cognitio vesper-
tina: sed nomine sex dierum intelligi debent
dies veri, & naturales, vt contra Augustinum
docent communiter omnes penè Theologi:
ergo non est in angelis ponenda cognitio ma-
tutina, & vespertina.

2. Respondeo sententiam Augustini, in-
quan-

quantum docet mundum non fuisse perfectum sex diebus veris, & naturalibus, sed vno die, & momento, esse infra examinandam in tractatu de opere sex dierum, qu. 222. Solum ergo debemus hic cum Sancto Thoma explicare doctrinam eiusdem Augustini, in quantum ponit in angelis sex dies, hoc est sex cognitiones, in iisque considerat mane, & vespem, hoc est cognitionem matutinam, & vespertinam.

3. Primo ergo quia creatio mundi innouit angelis, ac proinde mundus factus est intentionaliter in mente angelorum; cognitio autem angeli propter suam claritatem est quaedam lux, & quidam dies intentionalis, ideo iuxta S. Augustinum, dum mundus innouit angelis, dicitur factus in die angelica.

4. Secundo quia angelis innotuerunt sex genera rerum productarum, possunt in cognitione angelica considerari sex dies. Prima dies est cognitio, qua angelis innotuit Deum dixisse *fiat lux*, & factam esse lucem, eamque diuisam a tenebris. Secunda dies est cognitio, qua angelis innotuit Deum dixisse *fiat firmamentum in medio aquarum*, & diuidat aquas ab aquis, & factum esse ita, & firmamentum vocatum cælum. Tertia dies est cognitio, qua angelis innotuit Deum dixisse *Congregentur aquae*, & appareat arida, & factum esse ita, ac aridam vocatam fuisse terram, congregationem autem aquarum appellatam maria. Ad eandem tertiam diem spectat cognitio, qua angelis innotuit Deum dixisse, *germinet terra herbam viuentem*, & facientem semen, & lignum fructiferum faciens fructum, & factum esse ita. Quarta dies est cognitio, qua angelis innotuit Deum dixisse, *fiant luminaria in firmamento cæli*, &c. & factum esse ita. Quinta dies est, qua angelis innotuit Deum dixisse: *producant aquae reptile animæ viuentis*, & volatile super terram sub firmamento cæli, & factum esse ita. Sexta denique dies est cognitio, qua angelis innotuit Deum dixisse: *producat terra animam viuentem in genere suo, inuenta*, & reptilia, & bestias terre secundum genus suum, & factum esse ita. Ad eandem sextam diem spectat cognitio, qua angelis innotuit, Deum dixisse: *ficiamus hominem*, &c. & hominem creasse. Ultra hos sex dies creationis mundi potest considerari septima dies, hoc est cognitio, qua angelis innotuit Deum compleuisse opus, quod fecerat, & requieuisse, ac cessasse ab omni opere, quod pararat. Sed de his sex diebus ex professo agendum est infra in tractatu de opere sex dierum.

5. In singulis his sex diebus considerat Augustinus, mane, & vespem, seu cognitionem matutinam, & vespertinam. Et quia mane est principium diei, vespem autem est diei terminus, ideo mane, seu cognitio matutina est, qua angelus cognoscit res vt existentes in Verbo, & in essentia diuina, tanquam in principio creationis; vespem autem, seu cognitio vespertina est cognitio, qua angelus cognoscit res vt existentes in se ipsis, tanquam in termino creationis. Et quia cognitio, qua angeli

cognoscunt res creatas in suis proprijs naturis, est minus clara, quam cognitio, qua res cognoscunt in Verbo, & in essentia diuina per visionem beatificam, ideo ista comparatur ad illam, sicut mane clarissimum ad vespem habentem minorem claritatem, & aliquid obscuritatis. Propterea ipsemet S. August. lib. 4. de Gen. ad litteram, cap. 23. dicit. *Multum interest inter cognitionem rei cuiuscumque in Verbo Dei, & cognitionem eius in natura eius, vt illud merito pertineat ad mane, hoc ad vespem.*

6. Quæri potest primo, quare quandoquidem inter vespem, & mane datur nox, & inter mane, & vespem datur merides, sicut ponitur in angelis cognitio matutina, & vespertina, sic in iis non ponatur cognitio nocturna, & meridiana.

Respondet Sanctus Thomas hoc art. 6. in resp. ad 2. quod cognitio matutina, & vespertina pertinent ad diem; sed dies pertinet ad solos Angelos Sanctos, & illuminatos, nox autem ad Angelos malos, ideoque dum dicitur Deus diuisit lucem a tenebris, iuxta doctrinam Augustini significatur etiam, quod diuisit Angelos bonos a malis, hoc est a demonibus, qui expulsi sunt a cælo empyreo; ergo cognitio matutina, & vespertina spectat ad solos angelos sanctos, & illuminatos: cognitio autem nocturna spectat ad solos demones, & consistit in hoc, vt ita cognoscant creaturas, vt in iis ponant suum vltimum finem, ac per hoc tenebescant: sed angeli sancti ita cognoscunt cognitione vespertina creaturas in se ipsis, vt in iis non ponant suum vltimum finem, sed eas referant ad Deum; ergo in angelis sanctis non datur cognitio nocturna, & post cognitionem vespertinam non sequitur nox, sed mane, hoc est cognitio matutina. Meridies ponitur in angelis, ac significatur nomine diei angelici, qui est medius inter mane, & vespem. Potest etiam merides vocari cognitio angelica, in quantum cognoscit Deum in ipsoemet Deo.

8. Quæri potest secundo, quandoquidem ex Augustino lib. 2. de Gen. ad litteram, cap. 8. res habent triplex esse, primo in Verbo Dei, secundo in intelligentia angelorum, tertio in se ipsis, quare sicut ponitur in Angelis cognitio matutina, qua cognoscunt res secundum esse, quod habent in Verbo, & cognitio vespertina, qua cognoscunt res secundum esse, quod habent in se ipsis, sic non ponitur tertia cognitio, qua cognoscant res secundum esse, quod habent in intelligentia angelorum?

Respondet Sanctus Thomas in resp. ad 3. quod cognitio vespertina dicitur, qua Deus cognoscit creaturas in ipsis creaturis; sed intelligentia angelorum est creatura: ergo cognitio, qua angelus cognoscit creaturas in intelligentia angelorum, cognoscit creaturam in creatura, ac proinde comprehenditur in cognitione vespertina.

9. Quæri potest tertio, vtrum in angelis cogi-

cognitio vespertina realiter distinguatur a matutina?

Respondet Sanctus Thomas art. 7. in corpore, quod dum dicitur, quod angeli cognoscunt res creatas in propria natura, non debet ita intelligi, ut ly *in* importet habitudinem principij, ac proinde significetur, quod angeli cognitionem vespertinam accipiant ab ipsis naturis rerum: siquidem ut idem Sanctus Thomas dixit quæst. 55. art. 2. angeli non accipiunt cognitionem a rebus creatis, sed cognoscunt per species innatas illis a Deo inditas in prima creatione. Solum ergo significatur angelos cognitione vespertina cognoscere res creatas secundum esse, quod habent in propria natura.

10. Hoc posito, docet, quod cognitio matutina, ac vespertina possunt ita sumi, ut sint vna, & eadem cognitio, qua angeli vident res in Verbo, quæ in quantum videt res secundum illud esse primordiale, & increatum, quod habent in Verbo, dicatur matutina; in quantum videt res secundum esse creatum, quod habent in se ipsis, dicatur vespertina. Possunt etiam sumi, ut sint duæ cognitiones distinctæ, ac cognitio matutina sit visio beata, qua in Verbo vident res creatas secundum proprias naturas; cognitio vespertina sit, qua per species innatas vident res secundum esse, quod habent in se ipsis.

Addit, quod Augustinus videtur sumere cognitionem matutinam, & vespertinam hoc secundo modo, cum verbis relatis num. 5. cognitionem vespertinam dicat esse imperfectam respectu matutinæ.

11. Dices primò: Apostolus 1. ad Corinth. 13. dicit: cum venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est: sed cognitio vespertina hoc secundo modo sumpta comparatur ad matutinam, sicut cognitio imperfecta, & partialis ad perfectam, & totalem: ergo non datur in intellectu angelico simul cum matutina.

Respondet Sanctus Thomas art. 7. in resp. ad 3. dictum Apostoli intelligendum de imperfecto, quod habet prædicatum oppositum perfecto, eo pacto, quo fides, quia est eorum, quæ non videntur, non potest coniungi cum visione beata, qua Deus videtur: sed cognitio vespertina, qua res videntur per species innatas, non habet vllum prædicatum oppositum cognitioni, qua eadem res creata videtur in Verbo: ergo. Sed de hoc puncto ex professo agendum 3. p. cum disputabitur de pluribus scientijs Christi.

12. Dices secundo: si cognitio matutina, & vespertina sunt duæ cognitiones, quare non sunt duo dies, sed constituunt vnum diem?

Respondet Sanctus Thomas in resp. ad 1. quod sicut dicuntur sex dies, in quantum cognoscunt sex genera rerum, sic cognitio matutina, & vespertina dicuntur vnus dies, in quantum cognoscunt vnum genus rerum, sed

diuerso genere cognitionum, ut explicatum est.

13. Dices tertio: in vna potentia non possunt esse simul duæ operationes; sed si cognitio vespertina distingueretur a matutina, essent duæ operationes in eodem intellectu angelici: ergo &c.

Respondet Sanctus Thomas in resp. ad 2. in eadem potentia posse esse simul duas operationes, quarum vna ordinetur ad aliam, ut magis explicauimus quæst. 159. c. g. quia volitio medij ordinatur ad intentionem finis, in voluntate potest simul esse intentio finis, & electio mediorum, ut ex proportionali ratione in intellectu potest esse simul actus, quo assentitur principijs, & quo infert conclusionem; sed cognitio vespertina in angelis refertur ad matutinam, ut docet Augustinus lib. 4. de Gen. ad litteram cap. 23. ergo in angelis cognitio matutina, & vespertina possunt esse simul.

14. Ad argumentum in contrarium, distinguo minorem: nomine sex dierum debent intelligi sex dies veri, & naturales iuxta sensum litteralem Scripturæ, concedo: ita ut iuxta sensum mysticum, non intelligantur sex cognitiones angelorum, nego minorem; & nego consequentiam. Etiam si cum communi sententia concedamus Deum creasse mundum sex diebus veris, & naturalibus, ac de ijs intelligendam Scripturam iuxta sensum litteralem, tamen possumus admittere Deum creasse mundum etiam sex diebus mysticis consistentibus in cognitionibus angelorum, ac de ijs posse intelligi Scripturam iuxta sensum mysticum, ut explicatum est.

QVÆSTIO CLXV.

Vtrum in angelis sit voluntas, eaque distinguatur ab eorum intellectu, & natura?

S. Th. qu. 59. art. 1. & 2.

1. **P**rimo videtur in angelis non dari voluntas, sed potius dari appetitus aliquis superior voluntate. Angeli enim differunt ab homine per hoc, quod homines sunt propriè rationales, & discursiui, angeli autem non sunt propriè rationales, & discursiui, sed sunt purè intellectiui: esse autem intellectiuium est quid perfectius, & superius rationali; sed voluntas est in ratione, ut docet Aristoteles 3. de anima t. 42. ergo angeli differunt ab hominibus per hoc, quod homines sunt volitiui, angeli non sunt propriè volitiui, sed habent appetitum perfectiorem, & superiorem voluntate.

2. Secundo videtur, quod angeli neque habeant appetitum, ac proinde neque ex hoc capite habeant voluntatem, quæ est quidam appetitus, & est species appetitus, ut docet Aristoteles 3. de anima t. 48. & sequent. Ap-

P p p

peti-